

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

บทความเล่มนี้เป็นปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ของวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์ ประกอบด้วยบทความ 2 ประเภท คือ 1) บทความวิจัย 1 เรื่อง และ 2) บทความวิชาการ 5 เรื่อง รายละเอียดของบทความ ดังนี้

บทความที่ 1 เรื่องการประเมินโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็ก ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ โดย อลงกต ภูจินาพันธุ์ และณัฐิมา มากชู การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานตามโครงการสร้างเสริมสุขภาพแม่และเด็กเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าปลา ผลการวิจัยทำให้ทราบการประเมินการดำเนินงาน ทั้งในด้านประสิทธิภาพ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้าสู่โครงการและกระบวนการทำงานที่ดำเนินงานได้ดี ส่วนด้านประสิทธิผล คือ มารดาในกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการฝากครรภ์ในระดับมากและมีการดูแลในระยะตั้งครรภ์ในระดับมาก องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า 1) โครงการภาครัฐมักพบเจอปัญหาเรื่องงบประมาณ ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณสู่โครงการให้มีความเหมาะสม 2) ภาครัฐควรสนับสนุนให้เกิดการแก้ไขปัญหาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยอย่างยั่งยืน

บทความที่ 2 เรื่องสงฆ์บ้านเขวากับการกลายเป็นประเพณีประติษฐ์ ช่วงปี พ.ศ. 2535-2564 โดย เมวลัย นิมิตร และนราวิทย์ ดาวเรือง บทความนี้ต้องการอธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงของประเพณีสงฆ์บ้านเขว ตำบลเขว อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีสงฆ์บ้านเขวเปลี่ยนแปลงตามสภาพของเศรษฐกิจและสังคม ก่อนปี พ.ศ. 2478 ประเพณีสงฆ์บ้านเขวเกิดจากร่วมมือของคนในชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก ต่อมาหลังปี พ.ศ. 2478-2535 กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนและขุดแต่งโบราณสถานหมู่บ้านเขว พร้อมทั้งกำหนดเขตพื้นที่โบราณสถานไม่ให้ชาวบ้านก้าวล่วง และในปี พ.ศ. 2535-2564 รัฐบาลได้มีบทบาทในการจัดงานประเพณีสงฆ์ในลักษณะของการประติษฐ์ประเพณีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์ความรู้ใหม่ คือ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในงานประเพณีสงฆ์บ้านเขวสามารถนำไปเป็นตัวบทเพื่อทำความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงประเพณีสงฆ์ในพื้นที่อื่นของภูมิภาคอีสาน ทำให้เกิดประเพณีใหม่ที่เรียกว่า ประเพณีประติษฐ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและส่งเสริมรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชน

บทความที่ 3 เรื่องการบริหารองค์กรทางสังคมชุมชนวิถีพุทธด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 โดย พระบุญช่วย วิฑิตจิตโต (ยังสามารถ) บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการบริหารจัดการองค์กรทางสังคมด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผลจากการศึกษาพบว่า หลักการบริหารองค์กรทางสังคม 5 ลักษณะ สามารถขับเคลื่อนให้เกิดชุมชนวิถีพุทธตามหลักธรรม ดังนี้ 1. การบริหารโดยการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน ใช้ข้อหา 2. การบริหารโดยให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์กร ใช้ข้อปิยวาจา 3. การบริหารโดยการสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิผลกับประสิทธิภาพ ใช้ข้อสมานัตตตา 4. การบริหารโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ใช้ข้ออัตถจริยา 5. การบริหารที่ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีเปลี่ยนแปลง ใช้ข้อสมานัตตตา องค์ความรู้ใหม่ทำให้เห็นว่า สังคหวัตถุธรรมสามารถประยุกต์ใช้ได้กับหลักการบริหารองค์กรทางสังคมทางตะวันตกทั้ง 5 ลักษณะ อันเป็นการบริหารองค์กรทางสังคมแบบวิถีพุทธอย่างแท้จริง

บทความที่ 4 เรื่องการสร้างเครือข่ายการค้าโค-กระบือในภาคอีสาน: กรณีศึกษานายฮ้อยชุมชนบ้านหนองแก ตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ช่วงปี พ.ศ. 2550-2564 โดย จันทรเพ็ญ โพธิ์กลาง และนราวิทย์ ดาวเรือง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของการค้าโค-กระบือ รวมถึงการสร้างเครือข่ายการค้าโค-กระบือของนายฮ้อยชุมชนบ้านหนองแก ผลการศึกษาพบว่า ก่อนปี พ.ศ. 2470 การค้าโค-กระบือใช้วิธีการค้าแบบไล่ต้อน โดยอาศัยเส้นทางเกวียนเป็นหลักและอาศัยเครือข่ายญาติที่เรียกว่า เสี้ยว ในปี พ.ศ. 2481-2520 นายฮ้อยใช้รถไฟและรถบรรทุกเป็นพาหนะในการขนส่งโค-กระบือไปขาย และในปี พ.ศ. 2551-2564 การค้าโค-กระบือเปลี่ยนเป็นการค้าออนไลน์ องค์ความรู้ใหม่คือ วิธีการสร้างเครือข่ายการค้าโค-กระบือของกลุ่มนายฮ้อยถูกปรับเปลี่ยนไปตามบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ-สังคมอยู่เสมอ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านการคมนาคมและการสื่อสาร

บทความที่ 5 เรื่องการพัฒนาจิตอาสาตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดย พระครูวิลาศกาญจนธรรม และแม่ชีกุลภรณ์ แก้ววิสัย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการพัฒนาจิตอาสาตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นผู้มีจิตอาสาเป็นภาวะที่ต้องเรียนรู้ รวมถึงการตระหนักรู้ด้วยตนเองอย่างลุ่มลึกและต้องพัฒนา ผักฝนด้วยหลักการอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีจิตอาสาอย่างแท้จริง การพัฒนาจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นผู้บำเพ็ญพรตประโยชน์ คือ ประโยชน์เกื้อกูลแก่บุคคลอื่น เป็น การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์และผสมผสานกันอย่างเป็นกระบวนการ โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 จากนั้น จึงนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยการสงเคราะห์กันและกัน องค์ความรู้ใหม่ คือ การได้ กระบวนการพัฒนาจิตอาสาที่เรียกว่า ปัจจัยการเรียนรู้ภายใน ได้แก่ การพัฒนาตามหลักอิทธิบาท 4 และ ปัจจัยการเรียนรู้ภายนอก ได้แก่ การพัฒนาตามหลักสังคหวัตถุ 4

บทความที่ 6 เรื่องวัฒนธรรมชุมชนกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดย ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ ญัฐนนท์ จิริกนิมิต และมุกกรวิ ฉิมพะเนาว์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอวัฒนธรรมชุมชนเพื่อสะท้อนให้เห็นมิติทางด้านวัฒนธรรมที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแบ่งช่วงการเกิดวัฒนธรรมชุมชนได้ 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ระยะที่ 2 ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475-2500 ระยะที่ 3 ยุคการก่อรูปของแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนทศวรรษที่ 2520-2540 และระยะที่ 4 ยุคแนวคิดเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนในฐานะแนวคิดคู่ขนาน องค์ความรู้ใหม่ คือ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้ต้องอาศัยวัฒนธรรมในฐานะเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้รูปแบบของหลักของความเอื้ออาทร การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและเรียนรู้ร่วมกันในภูมิปัญญาของคนในแต่ละชุมชน นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชน

บทความทั้ง 6 เรื่องที่กล่าวมา เป็นบทความสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีความหลากหลายในด้านเนื้อหาสาระซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการในการศึกษาค้นคว้าต่อไป บทความทั้งหมดนี้สำเร็จลงได้เพราะความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาถ้อยแถลงบทความให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ในนามบรรณาธิการวารสารจึงขอขอบพระคุณและอนุโมทนาผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ รวมถึงผู้เขียนทุกรูป/คน ที่ส่งบทความมาร่วมตีพิมพ์ในวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์ หวังว่าบทความทั้งหมดนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาและสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สืบไป

พระครูวิโรจน์กาญจนเขต, ดร.

บรรณาธิการบริหาร